

⇒ Navazující magisterský studijní program „Veřejná správa“, podzim 2015, 1. semestr ⇐

Navazující program celoživotního vzdělávání „Veřejná správa“, podzim 2015, 1. semestr

NP102Zk Organizace veřejné správy

Garant: JUDr. Stanislav KADEČKA, Ph.D.

STUDIJNÍ MATERIÁL K TÉMATU

Územní správní úřady (územně dekoncentrované orgány státní správy)

Již samotné označení územních správních úřadů, neboli územně dekoncentrovaných orgánů státní správy, napovídá, že se jedná o orgány státní správy, které společně s orgány územní samosprávy spadají do širší kategorie orgánů veřejné správy.

„Významný z pohledu státní správy je zejm. čl. 79 odst. 1 Ústavy, který pro zřízení orgánů veřejné správy stanoví tzv. výhradu zákona (Ministerstva a jiné správní úřady lze zřídit a jejich působnost stanovit pouze zákonem.). Toto ustanovení tedy zároveň hovoří i o působnosti správních orgánů (mezi nimi pochopitelně i orgánů státní správy). Působnost bývá zpravidla charakterizována jako okruh svěřených úkolů respektive okruh společenských vztahů, jenž může subjekt nebo vykonavatel veřejné správy regulovat. Rozlišuje se přitom působnost věcná, územní a osobní. Uvnitř tohoto okruhu pak subjekt působnosti realizuje svou pravomoc, jíž se rozumí soubor instrumentů, nástrojů k plnění svěřených úkolů (tedy zejména pravomoc vydávat normativní právní akty nebo individuální právní akty, uzavírat veřejnoprávní smlouvy, provádět dozor či kontrolu a v neposlední řadě i provádět výkon rozhodnutí).“¹ I územní správní úřady jsou tedy ve světle shora uvedeného zřizovány zákonem, v jejich případě zvláštními zákony, které rovněž zakotvují jejich působnost a pravomoc.

¹ Kadečka, S., Rigel, F. Výkon státní správy – kompetence, odpovědnost. Brno, 2009. [cit. 2010-12-13], s. 6. Dostupné z: <<http://www.mvcr.cz/odk2/soubor/vykon-statni-spravy-kompetence-pdf.aspx>>.

Z důvodu účelnosti, hospodárnosti i historické souvislosti se v rámci orgánů veřejné správy vytvořila a nadále se utváří určitá struktura, organizace, která je projevem uplatňování tzv. principů organizace veřejné správy. Z těchto principů lze v souvislosti s existencí územních správních úřadů zmínit např.:

- princip **územní** a **rezortní** (věcná a územní specializace orgánů veřejné správy) působnost je ve veřejné správě vymezena buď ve vztahu k určitému území, pomocí územních hranic (princip územní), nebo věcně, omezením na určité záležitosti (princip rezortní)²
- princip **subordinace** – neboli princip nadřízenosti a podřízenosti
- princip **dekoncentrace** (koncentrace) – v případě územních správních úřadů se uplatňuje především princip dekoncentrace vertikální, tj. přesun působnosti a pravomoci na nižší (celostátní i místní) úroveň, čímž vzniká mezi orgány vztah nadřízenosti a podřízenosti

Územní správní úřady působí na základě zvláštních zákonů na nižším stupni hierarchie státních orgánů. Jsou vymezeny jednak věcně - specializují se jen na některý úsek, činnosti či funkci výkonu státní správy, ale i územně – působí v jednotlivých územních obvodech stanovených zvláštními zákony (jejich územní působnost se však nemusí kryt s územním členěním státu).

Jedná se o specializované orgány, přímo odvozené od některých ústředních orgánů státní správy (např. od Českého báňského úřadu nebo Českého úřadu zeměměřičského a katastrálního). Od těchto ústředních orgánů státní správy se pak odvozuje i jejich působnost.

Zřizují se tehdy, kdy by vzhledem k jejich specializaci nebylo možno dost dobře vykonávat jejich činnost samotnými ústředními orgány státní správy ani krajskými a obecními úřady.

V čele stojí zpravidla ředitel, který je do funkce jmenován (a z funkce odvoláván) obvykle ředitelem vyšší územní složky úřadu. Nejvyšší územní složky takových úřadů jsou pak obvykle přímo podřízeny správním orgánům s celostátní působností.

Jako příklad územně dekoncentrovaných orgánů státní správy, neboli tzv. územních dekoncentrátů, lze uvést:

- obvodní báňské úřady
- zeměměřičské a katastrální inspektoráty a katastrální úřady
- finanční ředitelství a finanční úřady
- úřady práce
- okresní správy sociálního zabezpečení
- celní ředitelství a celní úřady

² Viz pozn. č. 1, s. 4.

- krajské ředitelství Policie ČR
- krajská vojenská ředitelství
- a další.

STUDIJNÍ PRAMENY

Právní předpisy

- zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky
- zákon č. 359/1992 Sb., o zeměměřičských a katastrálních orgánech (+ příloha 1 a 2 k tomuto zákonu)
- zákon č. 456/2011 Sb., o Finanční správě České republiky
- zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti (+ příloha 1 a 2 k tomuto zákonu)
- zákon č. 61/1988 Sb., o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě (§ 38 a násl.)
- zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky (především jeho příloha)
- zákon č. 17/2012 Sb., o Celní správě České republiky
- zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení (§ 6 a násl.)
- zákon č. 585/2004 Sb., o branné povinnosti a jejím zajišťování (branný zákon) (§ 9 a příloha k tomuto zákonu)

Judikatura

- rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 1. 2008, č. j. 1 Afs 50/2007-106, dostupný [zde](#).

Úryvek:

„Za situace, kdy je správcem daně některý z územních finančních orgánů, uplatňuje se při určení příslušného správce daně logicky i norma organizační, tedy zákon o územních finančních orgánech. Tento zákon určuje hierarchickou strukturu územních finančních orgánů (finanční ředitelství – finanční úřady) založenou na principu subordínace. Soustava územních finančních orgánů jako celek je pak projevem vertikální dekoncentrace výkonu státní správy na jednom z úseků činnosti resortu Ministerstva financí. Princip subordínace je v předmětném zákoně vyjádřen zejména v ustanoveních § 4, § 8 odst. 2, § 9 písm. a), písm. c) a písm. h) [od 1. 1. 2006 písm. g)], § 10 odst. 1 a 3“ zákona č. 531/1990 Sb., o územních finančních orgánech.

- usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 4. 2003, č. j. Nad 40/2003-30, dostupné [zde](#).

Úryvek:

„V době zahájení řízení, tj. v r. 2001, byl podle tehdejší právní úpravy místně příslušným soud, v jehož obvodu měl sídlo správní orgán, jehož rozhodnutí se přezkoumává. Krajský soud v Ostravě proto správně věc postoupil Městskému soudu v Praze, neboť sídlo žalované České správy sociálního zabezpečení je v Praze (v Ostravě je pouze nekoncentrované pracoviště ČSSZ).“

Obecná studijní literatura

- Průcha, P.: *Správní právo, obecná část*. 8. vydání. Brno : Masarykova univerzita a Doplněk, 2012, s. 161 – 170.
- Hendrych, D.: *Správní věda. Teorie veřejné správy*. 3. vydání. Praha : Wolters Kluwer, 2009, s. 103 – 158.
- Hendrych, D.: *Správní věda. Teorie veřejné správy*. 4. vydání. Praha : Wolters Kluwer, 2014.
- Horzinková, E. – Novotný, V.: *Základy organizace veřejné správy v ČR*. 3. upr. vyd. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013.
- Hendrych, D.: *Správní právo. Obecná část*. 8. vydání. Praha : C. H. Beck, 2012.
- Sládeček, V.: *Obecné správní právo*. 2. vydání. Praha : Wolters Kluwer, 2009, s. 233 – 250.
- Sládeček, V.: *Obecné správní právo*. 3. vydání. Praha : Wolters Kluwer, 2013.

Specifická studijní literatura

- Schelle, K.: *Dějiny české veřejné správy*. 1. vydání. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009.
- Skulová, S. a kol. *Základy správní vědy*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 1998. 234 s. ISBN 8021018283

KONTROLNÍ OTÁZKY

1. *Jaký je rozdíl mezi územními správními úřady a tzv. územně dekoncentrovanými orgány státní správy?*
2. *Jaký je význam existence územních správních úřadů?*
3. *Uvedte 4 příklady územních správních úřadů.*
4. *Vyjmenujte principy organizace veřejné správy, jejichž projevem je existence územních správních úřadů.*
5. *Shodují se obvody, v nichž územní správní úřady působí, s obvody vyšších územně správních celků v ČR?*

Vypracovala: Mgr. Lina Eidová

